

Preot lect. univ. dr. Sergiu-Grigore POPESCU¹

ASPECTE PRIVIND CONTRIBUȚIA BISERICII DIN OLTENIA LA RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ. SPRIJINUL PENTRU SPITALELE ÎNFIINȚATE ÎN TIMPUL CAMPANIEI DIN 1877-1878 ÎN DREAPTA OLTULUI

Biserica străbună, prin slujitorii ei, a fost alături, a sprijinit și s-a identificat cu năzuințele poporului român și în momentele de cumpănă din anii 1877-1878. Așteptat de sute de ani, „momentul 1877” sau „Sfânta Independență”² a deșteptat în sufletele clericilor olteni (ierarhi, preoți, monahi și cântăreți bisericești) puternice sentimente patriotice, sentimente ce vor fi transmise apoi mulțimilor, prin propovăduirea de la amvon a mării cauze naționale, dar mai ales prin exemplul personal, prin ofrandele oferite la Altarul Neamului³.

Clerul a conștientizat pe deplin importanța excepțională a momentului istoric pe care îl trăia țara și avea să acționeze ca atare. În rândurile următoare vom încerca să prezentăm câteva date despre contribuția clerului și a parohiilor oltene la înființarea și bunul mers al unor spitale din dreapta Oltului, în timpul campaniei din 1877-1878.

Contribuții pentru Spitalele „Independența” și „Madona Dudu” din Craiova

Spitalul „Independența” a fost înființat la Craiova în 1877, de Maria C.A. Rosetti și condus de „Comitetul doamnelor române din Craiova”⁴, în frunte cu vicepreședinta societății „Crucea Roșie”, Tasinca Vlastov (născută Budișteanu). Pentru acest așezământ s-a cerut tuturor clericilor olteni să facă un efort și, fiecare, din puținul său, să ofere *aceea ce va voi* pentru întreținerea unei instituții sanitare a cărei menire era aceea de a salva viețile multor ostași români. Toate aceste ofrande urmau să fie făcute *pentru ostașii români răniți* care și-au vărsat sângele pentru Patrie. Episcopul Atanasie al Râmnicului, considerat de N. Iorga unul dintre ierarhii de seamă care au păstorit la Râmnic⁵, a dat exemplul personal, angajându-se să ofere lunar acestui spital, până la sfârșitul războiului, suma de 50 de lei⁶. Episcopia Râmnicului trimitea și ea, la 27 octombrie 1877, treizeci de halate și trei șorțuri din pânză albă și mai multe cămăși din pânză albastră, douăsprezece paturi de fier și tot atâtea saltele, un *garderob pentru lenjerie*, un clopot pentru curtea spitalului, un felinar cu cruce roșie, sftelnice din alamă și alte obiecte necesare. La 16 noiembrie 1877, episcopul Atanasie dăruia personal treizeci de vedre de vin pentru soldații răniți și convalescenți care aveau *aprobarea medicilor să primească acest medicament*⁷; la 3 aprilie 1878, același episcop trimitea la Craiova

Protopopul județului Dolj din anii 1877-1878, Ștefan Amzulescu, împreună cu fiul său oștean Gh. Amzulescu și nepotul Tiberiu Amzulescu

70 de schimburi, cămăși și alte obiecte vestimentare, pentru răniții din spitalul militar.

Trebuie făcută și precizarea că, la acest spital, ostașii români răniți pe front au fost îngrijiți și de șase călugărițe de la mănăstirea Hurezi (Horezu), în frunte cu stareța Teofana Ionescu, și alte câteva măicuțe de la mănăstirea Dintr-un lemn (ambele din județul Vâlcea), toate venite cu binecuvântarea episcopului eparhiot, călugărițe care au rămas aici până în vara anului 1878⁸.

Încă din primăvara anului 1877, au fost numiți câțiva preoți confesori la Craiova, iar după înființarea Spitalului „Independența”, preotul Ștefan de la biserica cu hramul Sfântul Mare Mucenic Mina, supranumit Petru-Boji, a fost desemnat să se ocupe de nevoile spirituale ale răniților din spital.

O altă instituție medicală care a beneficiat de sprijinul Bisericii din Oltenia a fost Spitalul „Maica Domnului” din Craiova, înființat prin strădaniile aceleiași Societăți de binefacere a doamnelor craiovene, în toamna anului 1877. Acestui așezământ medical, monahia Epraxia de la mănăstirea Țigănești îi dona o sumă considerabilă⁹. De altfel, acest spital a fost pus sub patronajul episcopului Atanasie Stoenescu, fapt ce implica răspunderea morală a ierarhului pentru asigurarea bunului mers al acestei instituții¹⁰.

Pentru aceste două mari spitale, preoții olteni au donat bani și diverse ajutoare și au făcut apel la credincioși. În paginile următoare vom încerca să prezentăm concret aceste contribuții, folosindu-ne de izvoare edite și inedite.

Așa cum era și firesc, clericii doljeni s-au situat pe primul loc în ceea ce privește sprijinul (bani și ofrande) pentru ostașii răniți în bătălii. Documentele vremii consemnează faptul că cele mai multe donații pentru răniți și pentru spitale le făceau slujitorii bisericești, prin comitetele clericale. Astfel, aceste comitete clericale au desfășurat acțiuni generoase de strângere de ajutoare pentru spitalele militare și ambulanțe: bani, instrumente și mobilier medical, medicamente, alimente, feșe pentru pansament, vată, etc.

Așa cum menționam mai sus, la Craiova s-a înființat, din inițiativă privată, spitalul „Independența”, întreținut din prinoasele creștinilor pioși. Ca urmare a apelurilor făcute de episcopul Atanasie Stoenescu, mulți preoți și credincioși doljeni au contribuit la buna funcționare a acestei instituții medicale. Astfel, la 26 august 1877, Comitetul clerical din Dolj dona Spitalului „Independența” peste 11 oca scamă (vată), pânză, peste 400 de cearșafuri, prosoape, ciorapi de lână, dar și suma de 1 230 lei, toate în ajutorul soldaților răniți¹¹. Pentru același spital, epitropia bisericii Madona Dudu din Craiova dădea, la 16 septembrie 1877, suma de 428,25 lei, pentru achiziționarea a 10 paturi de lemn, cu saltelele, plăpumile și pernele necesare, precum și a 40 de cearșafuri. Aceeași epitropie mai pune la dispoziția spitalului și un corp de case pe care le avea în proprietate în suburbia Mântuleasa¹²

(casele au fost folosite până în vara anului 1878). Tot acestei epitropii, diaconul E.M. Petrescu îi cerea sprijinul pentru tipărirea unei mici broșuri ce se va vinde în folosul răniților¹³.

În septembrie 1877, preotul Demetriu Cliescu din Craiova dona aceluiași Spital „Independența” un pat cu așternutul necesar. Și preotul Dumitru Brănescu din același oraș s-a implicat activ în strângerea de fonduri pentru răniți, iar soția preotului Radu Gheorghe din comuna Poiana, Dolj, dona în același scop mai multe prosoape și 20 de dramuri de scamă¹⁴.

Trebuie consemnat faptul că acțiunea de strângere a ofrandelor pentru ostașii răniți a continuat cu aceeași intensitate și în anul 1878. Astfel, la 27 martie, președintele comitetului clerical din Dolj, protopopul Ștefan Amzulescu, raporta episcopului Atanasie că a mai fost colectată, din cutiile anume puse pe la bisericile din Craiova, suma de 186 lei; câteva zile mai târziu raporta suma de 321 lei¹⁵.

Ostașii răniți în timpul luptelor din 1877-1878 au fost sprijiniți și de clericii gorjeni. Astfel, în primăvara anului 1877, episcopul Atanasie cerea, printr-o adresă, protopopului județului Gorj, Ștefan Nicolaescu, să facă toate demersurile necesare ca și clericii din această parte a Olteniei să doneze și să strângă ofrande pentru folosul armatei și al ostașilor răniți¹⁶. Ca urmare, clerul gorjean alcătuiă un comitet ce redacta următorul proces verbal: *Astăzi, una mie opt sute șapte zeci și șapte, mai 28, subsemnații clerului din acest județ Gorjii, având în vedere grelele împrejurări în care se află Patria noastră și mișcați de cea mai arzătoare dorință de a contribui și noi cari cu cea ce vom putea în ajutorul ostașilor răniți, am luat decisiunile următoare: I. Am instituit un comitet clerical din următoarele persoane, sub patronajul Prea Sfinției Sale, părintelui episcop al Eparhiei D.D. Atanasie. Președinte, protoiereul Ștefan Nicolaescu; vicepreședinte, preotul Petre Cernăzianu; membrii: pr. Constantin Ștefulescu, pr. Petre Ștefulescu; secretari: pr. Constantin Popescu, pr. Pantelimon Popescu. II. Acest comitet va face apel la patriotismul și caritatea clericilor și cetățenilor din acest județ, a înscrie în listele deschise ofrandele ce vor binevoi a da. III. Comitetul va forma numărul necesar de*

Călugărițe din serviciile sanitare ale Armatei Române în Războiul de Independență din 1877-1878

liste. Le va numerota și subsemna și le va distribui, prin părintele președinte, persoanelor ce va crede, care le va înapoia comitetului împreună cu obiectele oferite în bani, scame, bandaje etc., iar produsele de tot felul și vitele vor rămâne la oferitori, pentru că comitetul va lua dispozițiuni pentru ridicarea acestora. IV. Bani, scama, bandajele etc. se vor înainta de comitet prin patronul său locului competente. V. Numele persoanelor care vor figura pe liste împreună cu ofrandele date, vor fi publicate prin Monitorul oficial, după rugăciunea comitetului ce va face Prea Sfinției Sale, părintelui episcop al Eparhiei Râmnicului Noului Severin, D.D. Atanasie, pentru care am dresat acest proces-verbal cu toată încrederea că onorabilul comitet își va pune toate silințele în realizarea scopului pentru care s-a constituit¹⁷.

La 30 mai 1877, protoieria jude-

Mănăstirea „Bistrița” din județul Vâlcea transformată, în anii 1877-1878, în lagăr pentru prizonierii turci

țului Gorj trimitea o circulară preoților și personalului bisericesc din județ în legătură cu ofrandele: *Este așa de bine cunoscut tuturor, încât nu mai găsesc de cuviință a da amănunte sfinției tale de starea de răzbel în care se află țara noastră, în asemenea împrejurări, în toți timpii și în toate locurile s-a recurs la concursul tuturor cetățenilor spre a veni în ajutorul și înlesnirea acelor care se luptă și suportă sarcinile. Prea Sfinția Sa părintele episcop al Eparhiei mi-a făcut cunoscut, printr-o epistolă, că ar dori ca și preoții și servitorii bisericești din acest județ, ca cetățeni români, să dea ofrandele lor după putere și mijloace și după exemplul altor județe s-a format și la noi un comitet compus numai din persoane eclesiastice pentru îndrumarea creștinilor și adunarea darurilor. Acest comitet a făcut un apel pe care îl alătur și sfinției tale și citind acest apel tuturor preoților, servitorilor bisericești, cântăreți și altor creștini săteni, să-i îndemni pe fiecare a suscrie în alăturata aici listă cu arătare deslușită a numelui și prenumelui dăruitorului, comuna locuinței sale și obiectul dăruit, adică: bani, produse cât vor voi, vite mari sau mici, sau orice ar avea buna voință să însemne deslușit în lista respectivă și toate obiectele și cu sumele de bani adunate, împreună cu originala listă ce este cu sigiliul protoieriei, să le aduceți în ziua de ... la localul subprefecturii acei plăși, când voi veni însumi a le lua și a le înainta locului competent. Nu mă îndoiesc că cu această ocazie vei aprețui grelele împrejurări în care ne aflăm și vei urma încrederea ce ți-am dat. Protoierul jud. Gorj, Ștefan Nicolaescu¹⁸.*

La 18 iulie 1877, Protoieria județului Gorj comunica, printr-o adresă, Episcopiei de la Râmnic, că la apelul și listele trimise de protoierie, preoții au depus listele cu sumele de bani adunate și celelalte obiecte adunate, bani în sumă de 455. *Vin cu tot respectul a vi-i înainta împreună și cu o copie după listele împărțite pe la exarhii cu arătare care anume preot exarh, de la cine și câtă sumă a adunat, spre a urma cu ele, așa cum Prea Sântia Voastră găsiți cu cale căci listele originale le-am lăsat tot în mâna exarhilor, a urma cu ele înainte și unii din trânșii, din diferite motive, nu au făcut colecțiuni până acum; îndată ce toate listele se vor completa, le voi înainta și pe cele originale... Celelalte obiecte ce nu sunt în bani, le-am lăsat în seama exarhilor până voi primi îndată autorizațiunea a Prea Sfinției Voastre. Protoiereu Ștefan Nicolaescu¹⁹.*

La 26 iulie 1877, Episcopia comunica Protoieriei Gorj următoarele: *Din ofrandele ce ai adunat de la preoți și locuitorii acestui district pentru ajutorul ostașilor români răniți, prea c[ucernicia] ta ne va trimite numai banii și alte obiecte trebu-*

incioase spitalelor, precum: scamă, pânză și altele, iar vitele, produsele și altele în felul acesta să le declari onor Prefecturii locale, spre a lua dispozițiuni pentru ridicarea lor de la oferitori și trimiterea la locul cuvenit²⁰.

La 31 iulie 1877, Protoieria județului Gorj trimitea o adresă Prefecturii Gorj, prin care îi face cunoscut că a adunat ofrande în produse și vite, și cere Prefecturii, conform dispozițiilor Episcopiei, să le ridice de la donatori și să le trimită la locul cunoscut. Tot acum, Protoieria anexa și o copie după listele de ofrande, produse și vite²¹.

Un raport din 6 august 1877 al Protoieriei județului Gorj, înaintat Episcopiei din Râmnic menționa că, până la acel moment fuseseră trimise deja la Vâlcea 120 de dramuri de scamă și 11 coturi de pânză (în cinci bucăți). Colecta urma să continue, pentru încurajarea donatorilor cerându-se Episcopiei publicarea acestor ofrande²². La 19 august, același an, Episcopia confirma primirea ofrandelor, precizând că acestea fuseseră deja înaintate „Comitetului doamnelor” din Craiova pentru a le folosi la Spitalul „Independența” din Craiova, fiind menționate și numele donatorilor²³. La aceeași dată, preoții Sava Dimitrie și C. Crucearu din Turceni donau și ei mai multe coturi de pânză.

Și clericii mehedințeni și-au adus contribuția lor la Războiul pentru neatarnarea națională. Astfel, protopopul Ștefan P. Călărășeanu, la 30 iunie 1877, comunica primului-ministru de la București: *Clerul din acest județ, Mehedinți, văzând grelele împrejurări prin care trece țara, pe lângă călduroasele rugăciuni ce face către Atot Puternicul Dumnezeu ca să protejeze pe ostașii români, inspirați de sentimente patriotice și umane, a constituit un comitet clerical din propria sa inițiativă sub patronajul Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop al Eparhiei Râmnicului-Noul Severin, D.D. Atanasie, în ajutorul fraților noștri soldați care luptă pentru apărarea și independența preaiubitei noastre Patrii²⁴.*

Comitetul clerical din Mehedinți s-a remarcat și prin sprijinirea „Crucii Roșii” și a Spitalului „Independența” din Craiova. Pentru acest spital, clerul mehedințean a strâns haine (bluze, cămăși, șorțuri de olandă), scamă, bani și alte obiecte necesare răniților sau amenajării interioare a spitalului (mobilier), așa cum dovedește scrisoarea cu numărul 1 141 din 2 septembrie 1877, trimisă de Comitetul doamnelor craiovene comitetului clerical al județului Mehedinți, pentru confirmarea primirii donației²⁵. Pentru Crucea Roșie, doar în luna iunie 1877, comitetul clerical donase 690 de lei și câteva sute de dramuri de scamă. În octombrie 1877, se făcea o nouă donație: 309 lei și 500 dramuri de scamă. Pe lista donatorilor se afla, alături de mai mulți preoți, și Sevasțița, soția preotului Ștefan de la Baia de Aramă²⁶.

Alte așezăminte medicale militare sprijinite de clericii olteni

În ultimele luni ale anului 1877, la Drăgășani, județul Vâlcea, se înființa un spital pentru îngrijirea ostașilor răniți pe front; pentru bunul mers al acestei instituții medicale, un comitet clerical, condus de preotul Mihalache Nicolăescu, se ocupa cu strângerea de ofrande. Lista de contribuții era deschisă chiar de preotul Nicolăescu²⁷, iar între cei care depuneau ofrande se mai găseau și preoții Matei din Nemoiu, Matei din Izvoru, B. Nicolae din Prundeni, B. Folescu din Verdea, Simion Stănescu din Drăgășani, monahia Teofana

Ionescu de la mănăstirea Hurezi (Horezu) și alții²⁸. Facem precizarea că spitalul avea 150 de paturi pentru soldații bolnavi și răniți aduși de pe front²⁹.

Încă din mai 1877, preoții din cuprinsul fostului județ Romanați strângeau bani pentru organizarea unei ambulanțe care să ofere primul ajutor răniților din război. Pe listele de subscripție pentru această ambulanță întâlnim numele mai multor preoți: Ștefan, Constantin Stan, C. Popescu și R. Dumitrescu³⁰. La 7 iulie 1877, comitetul clerical din fostul județ Romanați delega pe preotul Zaharia Thovnescu din Găneasa să se ocupe direct de strângerea ofrandelor, iar la 8 august același an, seminaristul Constantin Caraceleanu era împuternicit să meargă în plasa Ocolu și să adune *de la preoți, cântăreți și alții ofrande*³¹.

La sfârșitul lunii octombrie 1877, Protoieria fostului județ Romanați dona pentru ostașii răniți suma de 120 lei³². De altfel, în timpul Războiului de Independență din anii 1877-1878, din fostul județ Romanați, 72 de preoți, în frunte cu protopopul Ioan Amzulescu și cu preotul Dobre Șapcă (fiul revoluționarului pașoptist Radu Șapcă) au contribuit cu diferite sume de bani oferite în ajutorul ostașilor răniți³³.

În decembrie 1877, epitropia bisericii Sfântul Ilie din Craiova punea la dispoziția Primăriei orașului localurile Școlii „Lazaro-Otetelișanu” și Institutului „Sfântul Ilie”, ambele fiind proprietatea epitropiei, spre a fi amenajate ca spital pentru ostașii răniți în război (cele două clădiri aveau o capacitate de 330 de locuri)³⁴. Trebuie consemnat și faptul că aceeași epitropie punea la dispoziția autorităților din Craiova și un dispensar medical, aflat sub patronajul spiritual al bisericii „Sfânta Treime” din același oraș³⁵.

La 13 septembrie 1877, protopopilor olteni li s-a cerut să numească fără întârziere câte doi confesori *ca să se îngrijească cu cele duhovnicești de toți soldații răniți ce se află la spitalele înființate*³⁶. Astfel, între 1877-1878, slujba duhovnicească în mijlocul răniților a fost îndeplinită de următorii preoți: Ioan Mateescu la spitalul din Ocnele Mari (județul Vâlcea), Dumitru Ieromnimon la spitalul din Drăgășani (județul Vâlcea), I. Ceculescu și Constantin Ionescu la spitalul Râmnicu-Vâlcea, Marin Stănescu, D. Ricman, Badea Constantinescu, Andrei Betar, N. Delcescu și V. Mihăescu la spitalul din Caracal (județul Romanați), Gheorghe Stănescu, Filip Giurescu și Gheorghe Ionescu la spitalul din Turnu Severin (județul Mehedinți)³⁷.

Așezăminte monahale oltene implicate în misiunea de salvare a ostașilor răniți

Starea de război a obligat autoritățile militare să-și îndrepte atenția și spre multe din mănăstirile și schiturile din Oltenia. Astfel, așezămintele monahale de aici au fost folosite pentru cantonarea soldaților, pentru depozitarea diverselor materiale, pentru îngrijirea răniților și pentru internarea prizonierilor. Spre exemplificare, consemnăm faptul că la mănăs-

tirea Jitianu de lângă Craiova a fost amenajat un depozit cu muniție de război³⁸; la mănăstirea Segarcea, județul Dolj, în multe chilii au fost găzduiți ostași; același fapt s-a petrecut și la mănăstirea Sadova, tot din județul Dolj, situată aproape de Bechet³⁹ și în chiliile bolniței de la Episcopia Râmnicului⁴⁰, unde a fost așezat *Batalionul de milițieni*⁴¹. Schiturile Șerbănești și Mamu din Vâlcea (aflate în partea de sud a județului, aproape de gara din Piatra Olt) au fost amenajate și puse la dispoziția răniților și prizonierilor. Astfel, la Șerbănești au fost trimiși 150 de prizonieri turci, iar la Mamu peste 200⁴². La mănăstirea Bistrița, tot din județul Vâlcea s-au făcut pregătirile necesare pentru amenajarea unui spital; ulterior însă (din cauza distanței prea mari față de cea mai apropiată gară – cea din Piatra Olt), s-a hotărât ca aici să fie încartiruiți 478 de prizonieri turci⁴³ și 45 de ostași români care asigurau paza⁴⁴. Ca urmare a lipsei spațiului, dar și a izbucnirii unei epidemii de tifos care a dus la decesul a doi călugări, tot personalul monahal a fost mutat la mănăstirea Arnota, aflată în apropiere. Bolnița mănăstirii a fost și ea amenajată în spital pentru prizonieri. După mutarea captivilor turci, la mănăstirea Bistrița s-a amenajat un *depou* de îmbrăcăminte, întreținut de 200 de soldați⁴⁵.

Pe lângă cele șase maici de la mănăstirea Hurezi care s-au aflat pentru un timp mai îndelungat în serviciul Spitalului „Independența” de la Craiova, și alți călugări și călugărițe au venit în sprijinul ostașilor răniți. Astfel, 14 maici de la mănăstirea Hurezi, zece de la mănăstirea Dintr-un lemn (ambele situate în județul Vâlcea), precum și doi călugări de la Episcopie au cerut și au primit aprobarea episcopului eparhial pentru a merge la mai multe spitale de campanie ca să ajute la transportarea și îngrijirea răniților⁴⁶. Patru sau cinci monahi de la mănăstirea Bistrița și alți câțiva de la mănăstirea Arnota (în frunte cu starețul Severian) au slujit în Armata Română ca infirmieri ori brancardieri, îngrijind ostașii internați în spitalele din Turnu-Măgurele și Craiova⁴⁷. Din județul Gorj au plecat în serviciul Spitalului de răniți al armatei din Turnu Măgurele cinci monahi: Ignatie Anghelescu, Nifon Mericescu și Pafnutie Petrescu, toți trei de la mănăstirea Tismana și Sarapian Minulescu și Gherasim Pavel, ambii de la schitul Lainici⁴⁸.

În toamna anului 1877, Protoieria din Râmnicu-Vâlcea

Case și biserica de la Bolnița Episcopiei din Râmnic. Aici au fost cazați ostași români în timpul Războiului de Independență de la 1877-1878

înainta un raport cu ofrandele colectate de la călugărițele din mănăstirea Hurezi pentru folosul ostașilor răniți⁴⁹, iar la începutul lunii decembrie 1877, 26 de călugărițe de la aceeași mănăstire își înscriau și ele numele pe o listă de subscripție, menționând și daniile oferite din puținul lor pentru ostașii români de pe front: prosoape, pânză de bumbac și ciorapi de lână⁵⁰.

Efortul făcut de acești monahi avea să fie lăudat mai târziu de autoritățile române, de medici ai Crucii Roșii, de eroii răniți și de familiile acestora. De aceeași grațitudine avea parte și episcopul Atanasie, și preoții care au sprijinit, într-un fel sau altul, eforturile de salvare a vieții ostașilor răniți. Consemnăm faptul că la 27 martie 1878, pentru înaltele sentimente patriotice, pentru bunele servicii aduse în tot timpul Războiului de Independență, episcopului Atanasie Stoenescu i-a fost conferit Ordinul „Steaua României” în grad de comandor⁵¹. Și alți clerici olteni au primit diferite ordine și medalii pentru felul în care au îngrijit răniții cantonați în diferite spitale⁵². Astfel, protosinghelul Hariton Mateescu, confesor al Regimentului 2 de linie a fost decorat, la 5 iulie 1878 cu „Crucea de cavaler”; cu o altă medalie a fost decorat și preotul Cristache Manolescu din Craiova⁵³; preotul Ion Mateescu de la Ocnele Mari a primit medalia „Apărătorii Independenței”⁵⁴. Unele mame de la mănăstirile Hurezi (Elisabeta Bărbulescu, Maruța Bucur, Migdonia Bucur, Efinia Dumitrașcu, Teofana Ionescu – stareță, Epifania Moiescu, Agripina Merta, Maia Nicolae, Teofania Popescu, Fevronia Roșca, Eufrosina Steflea, Minodora Stoicescu, Fevronia Teodorescu și Teodista Vlad) și Dintr-un lemn (Fevronia Popescu, Maica Platonida și Maica Serafima) au primit din partea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice Crucea comemorativă „Elisabeta”, ca dovadă de apreciere pentru îngrijirea răniților, pentru instalarea de spitale ambulante, precum și pentru diferite ofrande⁵⁵.

Așadar, clerul ortodox român nu a rămas străin de lupta poporului pe care-l păstora pentru independența națio-

nală. Primele inițiative practice au corespuns unor nevoi stringente, de a contribui la asigurarea condițiilor indispensabile pentru începerea și suportarea războiului: procurarea armelor și, aproape concomitent, asigurarea asistenței sanitare și a tuturor condițiilor de care depindea biruința deplină a unei națiuni.

Toate ostenele depuse de clerul oltean în sprijinul Armatei Române și a Războiului pentru Independență dus de aceasta au fost oglindite și în presa vremii. În ziarul „Resboiul” se afirma că *preoții au lucrat fără preget, zi și noapte, la împlinirea misiiei lor în acești timpi grei pentru țară*⁵⁶. Se sublinia că prin strădania comitetelor clericale din Oltenia și a personalului monahal⁵⁷ s-a desfășurat o activitate statornică și rodnică, au fost îngrijii răniții și s-au strâns donații de bani și alte ofrande de la populație, neuitând să fie ei cei dintâi care deschideau listele cu subscripții. Au dovedit astfel că au fost tot timpul la înălțimea cerințelor și a nobilei misiuni creștine.

ASPECTS REGARDING THE CHURCH' CONTRIBUTION FROM OLTENIA AT THE INDEPENDENCE WAR

THE SUPPORT FOR THE HOSPITALS THAT WERE ESTABLISHED DURING THE CAMPAIGN FROM 1877 TILL 1878 IN THE RIGHT OF OLT

The church with the help of its priests sustained the hopes of the Romanian people in the difficult moments from 1877 till 1878. The article presents information regarding the clergy and parishes' contribution from Oltenia at the establishment and the support of the hospitals' activity during the Independence War.

Keywords: Independence War, hospitals, Olt, parishes, Romanian orthodox clergy

NOTE

- 1 Universitatea din Craiova.
- 2 Șt. Călinescu, *Către preoții săteni*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, Anul III, nr. 11/1877, p. 502.
- 3 Vasile Cărăbiș, *Contribuții bisericești din județul Gorj la războiul de la 1877-1878*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIII, nr. 9-10/1971, pp. 740-741.
- 4 Cu acest comitet, episcopul Atanasie a purtat, în perioada 2 august 1877-13 mai 1878, o corespondență intensă. Ni s-au păstrat nouă scrisori trimise de Atanasie acestui comitet și alte două trimise de președinta acestei fundații ierarhului oltean (Gh. Rădulescu, *Corespondență între conducerea Eparhiei Râmnicului Noul Severin și „Comitetul doamnelor craiovene creat pentru ajutorarea ostașilor răniți” în 1877-1878*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, pp. 357-360).
- 5 Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, ediția a II-a, vol. II, București, 1930, p. 258.
- 6 Nestor Vornicescu Severineanul, *Contribuția patriotică adusă de clerul din părțile oltene în anii 1877-1878*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, pp. 273-274.
- 7 *Ibidem*, p. 275.
- 8 Mircea Păcurariu, *Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române față de Războiul de Independență*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, Anul LXXXV, nr. 5-6/1967, pp. 609-611.
- 9 C.N. Plopșor, *Spitalul „Maica Domnului” pentru răniți, întemeiat de Societatea de binefacere a doamnelor craiovene*, în „Oltenia”, Cartea I, Craiova, 1940, p. 8.
- 10 *Ibidem*, p. 5.
- 11 Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 274.
- 12 Arhivele Naționale, filiala Dolj, Fond Epitropia bisericii Maica Domnului

- 13 „Dudu” din Craiova, dosar nr. crt. 35/1878, f. 15.
- 14 *Idem*, dosar nr. crt. 47/1877, f. 34.
- 15 *Ibidem*.
- 16 Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 275.
- 17 Arhivele Naționale, filiala Gorj, Fond Protoieria județului Gorj, dosar nr. crt. 104/1877, f. 2.
- 18 *Ibidem*, f. 3.
- 19 *Ibidem*.
- 20 *Ibidem*.
- 21 Din această listă aflăm numele preoților gorjeni care au sprijinit material campania militară din 1877-1878: Staicu Apostoiu din comuna Bălțișoara – 200 ocale de porumb și 20 ocale de fasole; Mihai Bălan din comuna Lelești – 50 ocale de porumb și 5 ocale de fasole; Gh. Bălcescu din comuna Bălcești Amaradia – 50 ocale de porumb și 10 ocale de fasole; Nicolae Birceanu din comuna Bengești – 25 ocale de porumb; Mihai Constantinescu din comuna Turburea – o vacă; Viorel Demetru din Turbați – 25 ocale de porumb și 11 ocale de fasole; Gh. Dinu din comuna Bolboși – un berbec; Gh. Dobrescu din comuna Roșia – o vacă; Constantin Gliga din comuna Raci – un berbec; Vasile Lăzărescu din comuna Bolboși – două oi; Dumitru Lianu din comuna Turbați – 25 ocale de porumb și 12 ocale de fasole; I. Mohora din comuna Borăscu – o vacă; Gh. Nicolae din comuna Raci – un berbec; Mihai Păunescu din comuna Raci – un berbec; Radu Perescu din comuna Cărligi – 50 ocale de porumb; Ion Plopșoreanu din comuna Plopșor – o vacă; Alexandru Popeangă din comuna Lelești – 150 ocale de porumb și 20 ocale de fasole; I. Popescu din comuna Cocardia de Novaci – 50 ocale de porumb; I. Popescu din comuna Runcu – 50 ocale de porumb și

- cinci ocale de fasole; N. Popescu din comuna Șomănești – 50 ocale de porumb; Nicu Popescu din comuna Turcenii de Sus – o vacă; Radu Prunescu din comuna Albeni de Amaradia – un berbec; Gh. Rogojanu din comuna Roșia – o vacă; Constantin Stoichițoiu din comuna Ceauru – 50 ocale de porumb și 10 ocale de fasole (Arhivele Naționale, filiala Gorj, Fond Protoieria județului Gorj, dosar nr. crt. 104/1877, f. 16).
- 22 Arhivele Naționale, filiala Gorj, Fond Protoieria județului Gorj, dosar nr. crt. 19/1877, f. 16.
- 23 *Ibidem*, f. 18.
- 24 Arhivele Naționale București, Fond Ministerul Afacerilor Interne, Comuna, dosar nr. crt. 41/1877, f. 124; vezi și Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.* p. 263.
- 25 Gh. Rădulescu, *Art. cit.*, p. 359.
- 26 Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 276.
- 27 Documentele vremii consemnează faptul că vrednicul preot a străbătut multe din satele vâlcene, mângâind și încurajând pe cei rămași acasă, strângând obiecte și bani pentru alinarea suferințelor celor internați în spitalul din Drăgășani. De asemenea, la apelul aceuiași preot, mai mulți locuitori din același oraș au primit în casele lor unu sau doi soldați cărora le-au oferit *nutriment și toate cele necesare* (Arhivele Naționale, filiala Vâlcea, Fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. crt. 121/1877, f. 341).
- 28 Arhivele Naționale, filiala Vâlcea, Fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. crt. 121/1877, ff. 341-342.
- 29 C. Mișulescu, *Contribuții materiale ale unor clerici și așezăminte bisericesti din ținuturile din dreapta Oltului la Războiul pentru Independență*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, p. 353.
- 30 „Monitorul oficial”, nr. 103 din 7 mai 1877, p. 3075.
- 31 Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 277.
- 32 Arhiva Episcopiei Râmnicului, *Registrul de ieșirea hârtiilor din cancelaria sfintei episcopii Râmnicu-Noul Severin pe anul 1877*, apud Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 277.
- 33 „Monitorul oficial”, nr. 195 din 3 septembrie 1878, pp. 5082-5083.
- 34 C. Mișulescu, *Art. cit.*, p. 355; Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 274.
- 35 C. Mișulescu, *Art. cit.*, p. 355.
- 36 Arhiva Episcopiei Râmnicului, *Registrul de ieșirea hârtiilor din cancelaria sfintei episcopii a Râmnicului-Noul Severin pe anul 1877*, apud Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 279.
- 37 *Ibidem*; Alexandru Stănculescu-Bârda, *Clerul ortodox român în sprijinul Războiului de Independență*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, p. 342.
- 38 Arhivele Naționale, filiala Dolj, Fond Prefectura Dolj, dosar nr. crt. 2/1877, ff. 49 și 52.
- 39 Arhiva Episcopiei Râmnicului, dosar nr. crt. 6/1877, f. 169.
- 40 *Ibidem*.
- 41 *Idem*, dosar nr. crt. 14/1877, f. 48.
- 42 Arhivele Naționale, filiala Vâlcea, Fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. crt. 17/1878, f. 101; Arhiva Episcopiei Râmnicului, dosar nr. crt. 27/1878, f. 23.
- 43 Precizăm că prizonierii turci cazați aici s-au bucurat de condiții dintre cele mai bune. Astfel, un ofițer inferior primea zilnic *300 dramuri de pâine, 200 dramuri carne, 15 bani pentru grăsime, 7 dramuri sare, ceapă și oțet, 30 dramuri legume, 25 dramuri orez, câte 25 bani pentru tutun, 10 bani pentru cafea și 6 bani cheltuieli neprevăzute*. Ținând cont de prețul de piață al produselor agro-alimentare, un ofițer inferior turc avea alocat pe zi circa 80 de bani (un soldat circa 60 de bani). Spre comparare, precizăm că un ostaș român avea o alocație zilnică de doar 50 de bani (V. Diculescu, *Aprovizionarea armatei române în timpul Războiului de Independență*, în „Studii și materiale de istorie modernă”, vol. III, București, 1965, p. 164).
- 44 Arhiva Episcopiei Râmnicului, *Registrul de ieșirea hârtiilor din cancelaria sfintei Episcopii a Râmnicului-Noul Severin pe anul 1877*, dosar nr. crt. 14/1877, f. 71 și dosar nr. crt. 27/1878, ff. 19 și 23. Vezi și Arhivele Naționale, filiala Vâlcea, Fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. crt. 121/1878, ff. 1 și 9.
- 45 V. Tamaș, *Prizonieri turci internați la mănăstirea Bistrița, în 1878*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, p. 371.
- 46 Mircea Păcurariu, *Biserica Ortodoxă Română și Războiul de Independență*, în volumul „Studii de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române”, București, 2005, p. 388.
- 47 V. Tamaș, *Prizonieri turci internați la mănăstirea Bistrița, în 1878*, p. 371; Mircea Păcurariu, *Biserica Ortodoxă Română...*, p. 388.
- 48 Arhivele Naționale, filiala Gorj, fond Protoieria județului Gorj, dosar nr. crt. 19/1877, ff. 20 și 23.
- 49 Nestor Vornicescu Severineanul, *Art. cit.*, p. 276.
- 50 „Monitorul oficial”, nr. 273 din 1877, p. 7174.
- 51 Gherasim Cristea, *Date despre Războiul pentru Independență, din arhiva vlădicească de la Râmnicu-Vâlcea*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, p. 310.
- 52 Ioasaf Ganea, *Decorații și medalii acordate slujitorilor bisericești din Eparhia Râmnicului Noul Severin cu prilejul Războiului de Independență*, în revista „Mitropolia Olteniei”, Anul XXIX, nr. 4-6/1977, p. 365.
- 53 *Ibidem*, p. 364.
- 54 *Ibidem*, p. 365.
- 55 *Ibidem*, p. 367.
- 56 Jiescu, *Clerul și Guvernul actual*, în ziarul „Resboiul”, nr. 181 din 20 ianuarie 1878, p. 2.
- 57 Unii cercetători afirmă că 50 de călugărițe și 10 călugări de la diferite mănăstiri din Oltenia au participat într-un fel sau altul la campania din 1877-1878 (Mircea Păcurariu, *Preoți militari români în războiul pentru întregirea neamului*, în volumul „Studii de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române”, București, 2005, p. 434).